

عشق و علاقه قبل از ازدواج؛ چرا و چگونه؟

آیا وجود عشق و علاقه قبل از ازدواج مشکل ساز است؟ آیا اندازه‌ای برای عشق و علاقه قبل از ازدواج وجود دارد؟ گرچه عشق و علاقه، اگر تنها ملاک یا مهم‌ترین ملاک در انتخاب همسر مدنظر قرار بگیرد، مشکل ساز است، ولی آیا می‌تواند به عنوان یکی از ملاک‌های ازدواج برای دختران و پسران قلمداد شود؟

آیا وجود عشق و علاقه قبل از ازدواج مشکل ساز است؟ آیا اندازه‌ای برای عشق و علاقه قبل از ازدواج وجود دارد؟ گرچه عشق و علاقه، اگر تنها ملاک یا مهم‌ترین ملاک در انتخاب همسر مدنظر قرار بگیرد، مشکل ساز است، ولی آیا می‌تواند به عنوان یکی از ملاک‌های ازدواج برای دختران و پسران قلمداد شود؟

به گزارش سرویس اندیشه خبرگزاری رسا در گذشته نه چندان دور و چه بسا هم نسل‌های والدین امروزی، دختران و پسران برای ازدواج، بدون اطلاع از شرایط و موقعیت‌های یکدیگر، تنها در روز عروسی همدیگر را دیده و زندگی زناشویی را آغاز می‌کردند.

اما امروزه این شیوه با معیارهای یک ازدواج موفق که آشنایی لازم قبل از ازدواج، تناسب دو فرد و همچنین علاقه بین آن‌ها تناقض دارد و نمی‌توان چنین شیوه‌ای را برای دختران و پسران امروزی توصیه کرد.

از همین رو، برخی از افراد جامعه به ویژه والدین باتوجه به تجربه‌ای که در گذشته خود داشته‌اند، به دختران و پسران مجردی که در آستانه ازدواج هستند، می‌گویند که علاقه قبل از ازدواج نیازی نیست و بعد از ازدواج این علاقه بوجود می‌آید. اما از آن طرف، برخی در مقابل این ایده قرار می‌گیرند و معتقدند که تا عشق و علاقه قبل از ازدواج وجود نداشته باشد، نباید دختر و پسر با هم ازدواج کنند.

به راستی آیا وجود عشق و علاقه قبل از ازدواج مشکل ساز است؟ آیا حد و اندازه‌ای برای عشق و علاقه قبل از ازدواج وجود دارد؟ گرچه این مطلب درست است که عشق و علاقه، اگر تنها ملاک یا مهم‌ترین ملاک در انتخاب همسر مدنظر قرار بگیرد، مشکل ساز است، ولی آیا می‌تواند به عنوان یکی از ملاک‌های ازدواج برای دختران و پسران قلمداد شود؟ اگر عشق و علاقه می‌تواند یکی از ملاک‌های ازدواج قرار بگیرد، چقدر باید به آن اهمیت داد؟ آیا می‌توان این عشق و علاقه را به فرد مورد نظر اظهار کرد؟

از همین رو سعی می‌شود همه این سوالات، در این نوشتار به صورت تحلیلی و واقع بینانه، پاسخ داده شود. در اینکه موفقیت یک ازدواج، بستگی به هریک از طرفین زندگی دارد هیچ شکی نیست، ولی با توجه به پیشرفت در جوامع و فرهنگ موجود و همچنین با توجه به آموزه‌های دینی، به نظر می‌رسد که ازدواج سنتی دیگر جایی در میان جوانان نداشته و تلاش والدین برای این نوع ازدواج بیهوده است. البته هستند جوانانی که این نوع ازدواج را پذیرفته و خوشبخت می‌شوند، ولی با توجه به شرایط موجود نمی‌توان به صورت کلی به ازدواج‌های سنتی در جامعه توصیه کرد.

علاقه و میل به زیبایی

میل و علاقه به زیبایی همچنانکه در خدای متعال موجود است در انسان نیز که مخلوق خدای متعال است وجود دارد. [1] به عبارتی آراستگی و آراسته بودن و میل به زیبایی جزو صفاتی است که همه آحاد بشر در تمام دنیا و همه ملت‌ها خواهان آن هستند، به این معنا که همه دوست دار صفت آراسته بودن و زیبا شدن هستند و مربوط به یک جنس خاص نمی‌شود و مرد و زن هر دو آن را می‌پسندند.

موضوع زیبایی و جمال انسان نیز یکی از مسائلی است که در منابع دینی مورد توجه قرار گرفته و اولیای گرامی اسلام درباره ارزش آن سخن گفته‌اند. امام علی علیه‌السلام، در این باره فرموده است: «حَسَنُ وَجْهِ الْمُؤْمِنِ حُسْنُ عِنَايَةِ اللَّهِ بِهِ؛ رُوی زیبای مرد با ایمان، عنایت نیکوی خداوند است به او.» [2] و یا پیغمبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله فرموده: «أَفْضَلُ نِسَاءٍ أُمَّتِي أَصْبَحْنَ وَجْهًا وَ أَقْلَهُنَّ مَهْرًا؛ بهترین زنان امت من کسانی هستند که صورتشان زیباتر و صداقتشان کمتر باشد.» [3]

از طرفی، تردیدی نیست که زیبایی و جمال هرچند که سلیقه‌ای هم که باشد با ایجاد عشق و علاقه میان انسان‌ها به ویژه در میان دوجنس مخالف ارتباط کامل دارد. لذا هر جایی که زیبایی و جمال باشد، میل و علاقه را نیز بدنبال دارد. پس با این توضیحات تمایل و علاقه به زیبایی و افراد زیبارو[هرچند زیبایی و جمال سلیقه‌ای باشد]، یک امر فطری در درون همه انسان‌هاست.

از طرفی دیگر، بر اساس روایات دینی هم، پسند ظاهر طرف مقابل جهت ازدواج، مورد توجه واقع شده است. امام صادق علیه‌السلام در این باره فرموده است: «لَا بَأْسَ بَأَنْ يَنْظُرَ إِلَى وَجْهِهَا وَ مَعَاصِمِهَا إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا؛ وقتی شخص بخواهد با زنی ازدواج کند، باکی نیست که به چهره و محل دستبندها نگاه کند.» [4]

و یا در حدیث دیگری آمده است: «إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَزَوَّجَ فَلْيَسْأَلْ عَنْ شَعْرِهَا كَمَا يَسْأَلُ عَنْ وَجْهِهَا فَإِنَّ الشَّعْرَ أَحَدُ الْجَمَالَيْنِ؛ هر گاه یکی از شما بخواهد همسر اختیار کند پس باید بپرسد که موی او چگونه است همچنان که از سیمایش سؤال می‌کند زیرا موی زن خود یک بخش از دو جمال اوست.» [5]

همچنین در روایت دیگری آمده است که ابن ابی یعفور می‌گوید: به حضرت صادق علیه‌السلام عرضه داشتیم، من برای ازدواج زنی را انتخاب کرده‌ام و پدر و مادرم دیگری را، تکلیف من چیست؟ فرمود: آن را که خودت دوست داری اختیار کن، و آن را که پدر و مادر پسندیده اند رها کن. [6]

لذا بر اساس این روایات، اگر میل و علاقه قبل از ازدواج، مشکل ساز بود، هیچ‌گاه بدان توصیه نمی‌کردند. بنابراین باتوجه به فطری بودن میل به زیبایی و فرد زیبارو و همچنین دلالت این روایات، میل و علاقه قبل از ازدواج نه تنها مشکل ساز نیست، بلکه در فرآیند همسرگزینی و ایجاد عشق و محبت در زندگی می‌تواند نقش آفرین مثبتی داشته باشد.

اما حد و اندازه این میل و علاقه قبل از ازدواج چقدر است؟

مسئله کمترین مقدار علاقه قبل از ازدواج این است که فرد، پس از بررسی وجود تناسب و شایستگی در طرف مقابل، او را برای ازدواج مناسب ببیند و قلباً تمایل به ازدواج با او پیدا کند. این مقدار علاقه، کمترین مقدار علاقه است که فرد بعد از بررسی تناسب‌ها، تمایل به ازدواج با فرد مورد نظر را پیدا می‌کند.

بی تردید این مقدار علاقه، لازم است؛ زیرا اگر علی‌رغم دیدن نقاط مثبت در طرف مقابل این پسند و علاقه حداقلی در فرد ایجاد نشود، احتمال دارد که در طول زندگی هم به وجود نیاید و زندگی منجر به شکست شود. از این رو این مقدار علاقه می‌تواند لازم و ضروری باشد.

البته علاقه بیش از مقدار حداقلی، مشکل ساز نیست و می‌تواند در فرایند همسرگزینی مناسب باشد، ولی نباید این مقدار علاقه به اندازه‌ای برسد که فرد در انتخابش، دیگر تناسبات لازمه را در نظر نگیرد و صرفاً براساس احساسات و علاقه بیش از حد، تصمیم‌گیری کند. بنابراین مرز این تمایل و علاقه در ازدواج، آن مقداری است که فرد منجر به انتخاب احساس‌گونه و در نظرنگرفتن دیگر تناسبات نشود. در نتیجه، میل و علاقه قبل از ازدواج می‌تواند یکی از ملاک‌های انتخاب جهت ازدواج قرار بگیرد مشروط به اینکه از مرز این علاقه و تمایل که بیان گردید، خارج نشود و گر نه می‌تواند برای ازدواج و زندگی مشترک مشکل ساز شود.

اما اگر صرف علاقه به ظاهر طرف مقابل، ملاک اصلی و مستقل در انتخاب همسر قرار گیرد، می‌تواند عواقب و پیامدهای زیر را به دنبال داشته باشد:

1. این علاقه به ظاهر طرف مقابل که برخاسته از علاقه به زیبایی و جمال است، با گذر زمان در معرض از بین رفتن است؛ زیرا اگر فرد صرفاً به خاطر علاقه به زیبایی طرف مقابل و بدون در نظر گرفتن دیگر تناسبات لازمه، ازدواج کند، به مرور زمان با کم‌رنگ شدن این زیبایی نسبت به طرف مقابل دلسرد خواهد شد.

در ضمن، در روایتی از پیغمبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله آمده است که فرموده: «هر که با زنی به خاطر جمال و زیباییش ازدواج نماید در او چیزی را که خوشایند او نیست خواهد دید.» [7] البته منظور این است که اگر تنها ملاک برای ازدواج، زیبایی باشد، چنین عاقبتی را دنبال دارد. لذا باید توجه داشت که معنای این روایت این نیست که معیار زیبایی اصلاً نباید مورد توجه باشد؛ بلکه تأکید دارد که اولویت‌های انتخاب همسر، باید رعایت گردد و اولویت درجه دو و سه جای اولویت اول را نگیرد.

2. علاقه به زیبایی طرف مقابل کاملاً یک امر نسبی است. پس فرد هر چقدر از زیبایی و جمال برخوردار باشد، افرادی زیباتر از او نیز وجود دارند، لذا ممکن است فرد با دیدن دیگر زیبارویان احساس سرخوردگی کند.

آیا جواب رد به خواستگار دادن به دلیل نداشتن علاقه، درست است؟

یکی از موضوعاتی که در مورد علاقه قبل از ازدواج بوجود می‌آید، این است که آیا رد کردن خواستگار به دلیل نداشتن علاقه (حتی حداقل علاقه) درست است؟ چه بسا برخی تصور کنند که رد کردن خواستگار از سوی دختران اگر صرفاً به خاطر عدم علاقه باشد، درست نیست، لذا از این بابت دچار گناه شده‌اند.

اما حقیقت مسأله این است که اگر رد کردن خواستگار صرفاً به خاطر عدم علاقه باشد در حالی که طرفین از تناسب لازمه برخوردار هستند، بهتر است در چنین شرایط طرفین به همدیگر فرصت بدهند و شتابزده عمل نکنند. از این رو بهتر است برای مدت مشخصی و زیر نظر خانواده‌ها، طرفین با همدیگر در ارتباط باشند.

اگر در این مدت هریک از طرفین پس از بررسی وجود تناسب‌ها و شایستگی‌ها در طرف مقابل، او را برای ازدواج مناسب ببیند و قلباً تمایل به ازدواج با او پیدا کند و این علاقه بطور تدریجی با دیدن عملی تناسب‌ها و شایستگی‌های طرف، رو به افزایش باشد، در چنین شرایطی طرفین بهتر می‌توانند تصمیم‌گیری کنند.

اما اگر با طی کردن این فرایند، هیچ‌گونه علاقه‌ای ایجاد نشد، پاسخ منفی و رد دادن به خواستگار کار درستی خواهد بود؛ زیرا پاسخ مثبت دادن اما بدون علاقه، می‌تواند در زندگی مشکل ساز شود و اگر گناهی باشد این گناهش بیشتر است. همچنانکه در آموزه‌های دینی نیز به این مسأله توجه شده است:

ابن ابی یعفور می‌گوید: به حضرت صادق علیه‌السلام عرضه داشتم: «إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَتَزَوَّجَ امْرَأَةً وَ إِنِّي أَبُوءُ أَرَادَا غَيْرَهَا قَالَ تَزَوَّجِ الَّتِي هُوَيتَ وَ دَعِ الَّتِي يَهْوَى أَبُوكَ؛ من برای ازدواج زنی را انتخاب کرده‌ام و پدر و مادرم دیگری را، تکلیف من چیست؟ فرمود: آن را که خودت دوست داری اختیار کن، و آن را که پدر و مادر پسندیده اند رها کن.» [8]

آیا اظهار علاقه طرفین به همدیگر قبل از ازدواج درست است؟

موضوع دیگری که طی فرآیند خواستگاری و بعد از وجود علاقه میان طرفین ایجاد می‌شود، این است که آیا طرفین قبل از جواب و ازدواج مجوزی برای اظهار علاقه به همدیگر دارند یا خیر؟ و اساساً اظهار علاقه طرفین به همدیگر قبل از ازدواج چه پیامدهایی دنبال دارد؟

اظهار علاقه طرفین قبل از ازدواج، همواره با خود پیامدهایی را دنبال دارد که از جمله:

1. اظهار علاقه طرفین قبل از ازدواج، می‌تواند تأثیر احساس‌گونه‌ای بر روی نظر طرفین بگذارد. زیرا این اظهار علاقه طرفینی می‌تواند منجر به این شود که طرفین نسبت به دیگر تناسبات لازمه، عقلانی و منطقی همدیگر را ارزیابی نکنند و علایق و احساسات طرفین بیشتر در این زمینه نقش ایفا کند.

بطور مسلم، یکی از پیش نیازهای ضروری و لازم ازدواج، شناخت لازم طرفین (دختر و پسر) از ویژگی‌های اعتقادی، اخلاقی، رفتاری، فکری، فرهنگی و خانوادگی همدیگر است. لذا هر یک از طرفین با دقت و حساسیت زیاد و با استفاده از راه‌های مختلف تحقیق و بررسی، باید به این اطمینان برسند که آیا طرف مقابل می‌تواند با آغاز زندگی مشترک، او را به آرامش رسانیده و عامل رشد و بالندگی و کمال یکدیگر شوند یا خیر؟! به عبارت دیگر، از طریق همین آگاهی‌های واقع بینانه؛ دو طرف در خواهند یافت که آیا با یکدیگر تناسبی دارند یا نه؟

اما نکته قابل توجه این است که چگونه و بر اساس چه مکانیزمی هر یک از طرفین به این هدف دسترسی پیدا کنند و آیا می‌توان با ایجاد رابطه عاطفی و اظهار علاقه به یکدیگر، به این هدف دست یافت و به روحیات و ویژگی‌های اخلاقی، خانوادگی و ... فرد موردنظر پی برد؟

2. اظهار علاقه طرفین قبل از ازدواج، می‌تواند سوءتفاهم و سوءبرداشت برای هریک از دختر و پسر ایجاد کند، بطوریکه بعد از اظهار علاقه به همدیگر و طی فرایند خواستگاری، طرفین یا یکی از آن دو پشیمان گشته و نظرش نسبت به دیگری تغییر کند که با خود سوءتفاهمات، سوءبرداشت‌ها و در نهایت احساس گناه را دنبال خواهد داشت.

بنابراین، طی فرایند خواستگاری، اظهار علاقه طرفین (یعنی دختر و پسر) به همدیگر نه تنها درست نیست، بلکه با توجه به تبعات و پیامدهای آن، می‌تواند برای هریک از آن‌ها مشکل ساز شود.

منابع:

[1]. امام صادق علیه‌السلام از جدّ گرامی‌اش علی علیه‌السلام روایت کرده است که فرمود: «خداوند جمیل است و جمال و زیبایی را دوست دارد و همچنین دوست دارد که اثر نعمت‌های خود را در مردم مشاهده فرماید.»

- [2]. تصنیف غررالحکم و دررالکلم، ص 91
[3]. التهذیب، شیخ طوسی، ج 7، ص 404
[4]. وسائل الشیعة، ج 20، ص 87
[5]. همان، ص 59
[6]. الکافی، ج 5، ص 401
[7]. منتخب میزان الحکمه، ج 2786
[8]. الکافی، ج 5، ص 401
عقیل مصطفوی مجد